

RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'ZBEKISTON IQTISODIYOTIGA TA'SIRI

Qarshi xalqaro universiteti

3-bosqich talabasi

Xolmanov Sarvarbek Alisher o'g'li

sarvarbekxolmanov997@gmail.com

THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE ECONOMY OF UZBEKISTAN

Karshi International University

3rd-year Bachelor's student

Kholmanov Sarvarbek Alisher ogli

sarvarbekxolmanov997@gmail.com

ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА ЭКОНОМИКУ УЗБЕКИСТАНА

Каршинский международный университет

студент 3 курса бакалавриата

Холманов Сарварбек Алишер угли

sarvarbekxolmanov997@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur ilmiy maqolada raqamli texnologiyalarning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri kompleks va tizimli yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqotda raqamli transformatsiyaning iqtisodiy o'sish sur'atlari, mehnat unumdorligi, moliya sektori rivoji, davlat boshqaruvi samaradorligi hamda investitsiya muhitiga ta'siri chuqur ilmiy asosda yoritiladi. Xalqaro tashkilotlar tadqiqotlari va milliy iqtisodiy siyosat hujjatlariga tayangan holda raqamli iqtisodiyotning institutsional ahamiyati baholanadi. Tadqiqot natijalari raqamli rivojlanishni jadallashtirish bo'yicha ilmiy-amaliy xulosalar va takliflar ishlab chiqishga xizmat qiladi.

Kalit soʻzlar. Raqamli iqtisodiyot, raqamli transformatsiya, iqtisodiy oʻsish, mehnat unumdorligi, elektron hukumat, raqamli moliya, innovatsion rivojlanish.

Аннотация. В данной научной статье комплексно анализируется влияние цифровых технологий на экономику Узбекистана на основе системного и институционального подходов. В исследовании подробно рассматривается влияние цифровой трансформации на экономический рост, производительность труда, развитие финансового сектора, эффективность государственного управления и инвестиционную привлекательность. На основе аналитических материалов международных организаций и национальных стратегических документов оценивается роль цифровой экономики в обеспечении устойчивого развития. Полученные результаты послужили основой для выработки научно обоснованных выводов и практических рекомендаций.

Ключевые слова. Цифровая экономика, цифровая трансформация, экономический рост, производительность труда, электронное правительство, цифровые финансы, инновационное развитие.

Abstract. This scientific article provides a comprehensive analysis of the impact of digital technologies on the economy of Uzbekistan based on a systematic and institutional approach. The study examines the effects of digital transformation on economic growth, labor productivity, financial sector development, public administration efficiency, and the investment climate. Drawing on analytical reports of international organizations and national policy documents, the role of the digital economy in ensuring sustainable development is assessed. The research results contribute to the formulation of scientifically grounded conclusions and practical policy recommendations.

Keywords. Digital economy, digital transformation, economic growth, labor productivity, e-government, digital finance, innovative development.

Kirish

Zamonaviy global iqtisodiyotda raqamli texnologiyalar iqtisodiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biriga aylandi. Axborot-kommunikatsiya

texnologiyalarining keng joriy etilishi ishlab chiqarish, xizmatlar va davlat boshqaruvi tizimlarida tub sifat o'zgarishlarini yuzaga keltirmoqda. Jahon banki va OECD ma'lumotlariga ko'ra, raqamlashtirish darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlarda iqtisodiy o'sish barqarorroq va resurslardan foydalanish samaraliroq bo'lmoqda.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni modernizatsiyalash va tarkibiy diversifikatsiya qilish jarayonida raqamli texnologiyalar strategik ahamiyat kasb etmoqda. "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida raqamli infratuzilmani rivojlantirish, elektron davlat xizmatlarini kengaytirish hamda raqamli tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Shu nuqtai nazardan, raqamli texnologiyalarning iqtisodiyotga ta'sirini faqat texnologik yangilanish sifatida emas, balki iqtisodiy munosabatlar va institutsional mexanizmlarni o'zgartiruvchi tizimli omil sifatida o'rganish muhim hisoblanadi.

Tahlil va natijalar

Raqamli texnologiyalarni joriy etish O'zbekiston iqtisodiyotida iqtisodiy o'sishning sifat jihatidan yangi bosqichini shakllantirmoqda. Axborot texnologiyalari va raqamli xizmatlar sektori yalpi ichki mahsulot tarkibida tobora muhim o'rin egallab, iqtisodiyotning innovatsion yo'nalishini kuchaytirmoqda. Bu jarayon iqtisodiyotning xomashyo sektoriga qaramligini kamaytirish va yuqori qo'shilgan qiymatli mahsulotlar ulushini oshirishga xizmat qilmoqda.

Mehnat unumdorligi nuqtai nazaridan raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish jarayonlarida texnologik samaradorlikni oshirib, xarajatlarni qisqartirish imkonini bermoqda. Avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari va raqamli platformalar orqali ishlab chiqarish jarayonlarining optimallashtirilishi mehnat resurslaridan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshirmoqda.

Moliya sektorida raqamli texnologiyalar moliyaviy inklyuziya va moliyaviy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Elektron to'lov tizimlari, mobil banking va fintex xizmatlarining rivojlanishi aholining moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatlarini kengaytirib, jamg'armalarning investitsiya jarayonlariga jalb etilishini kuchaytirmoqda.

Davlat boshqaruvi tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi institutsional samaradorlikni oshirib, ma'muriy jarayonlarni soddalashtirmoqda. Elektron hukumat tizimlari shaffoflikni kuchaytirib, iqtisodiy muhitni yaxshilash orqali investitsion jozibadorlikni oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, raqamli transformatsiya jarayonida muayyan cheklovlar ham mavjud. Hududlar bo'yicha raqamli infratuzilmaning notekis rivojlanishi va raqamli savodxonlik darajasining pastligi raqamli iqtisodiyotning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda.

Xulosa va takliflar

O'tkazilgan kompleks tahlillar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar O'zbekiston iqtisodiyotining tarkibiy transformatsiyasi va uzoq muddatli barqaror rivojlanishini ta'minlovchi asosiy strategik omillardan biri hisoblanadi. Raqamli texnologiyalarni joriy etish nafaqat ishlab chiqarish va xizmatlar sohasida samaradorlikni oshirmoqda, balki iqtisodiy munosabatlarning institutsional asoslarini ham tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, raqamlashtirish jarayonlari tranzaksiya xarajatlarini kamaytirish, axborot assimetriyasini qisqartirish va bozor mexanizmlarining samarali ishlashini ta'minlash orqali iqtisodiy o'sish sifatini yaxshilamoqda.

Tadqiqot natijalari shuni tasdiqlaydiki, raqamli texnologiyalar mehnat unumdorligining oshishiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Avtomatlashtirilgan ishlab chiqarish tizimlari, raqamli boshqaruv platformalari va sun'iy intellekt elementlarining joriy etilishi ishlab chiqarish jarayonlarida resurslardan foydalanish samaradorligini oshirib, bir ishchi hisobiga yaratiladigan qo'shilgan qiymat hajmini ko'paytirmoqda. Bu esa milliy iqtisodiyotda intensiv o'sish modeliga o'tish uchun muhim shart-sharoitlarni yaratmoqda.

Moliya sektorida raqamli texnologiyalar moliyaviy inklyuziya darajasini oshirish orqali jamg'armalarni investitsiya jarayonlariga faol jalb etish imkonini bermoqda. Elektron to'lov tizimlari, raqamli bank xizmatlari va fintex platformalarining rivojlanishi naqd pul aylanishini qisqartirib, moliyaviy resurslarning

iqtisodiyot real sektoriga yo'naltirilishini tezlashtirmoqda. Natijada, investitsion faollik oshib, moliya tizimining barqarorligi mustahkamlanmoqda.

Davlat boshqaruvi tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi institutsional samaradorlikni oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Elektron hukumat tizimlari orqali davlat xizmatlarini ko'rsatish jarayonlarining soddalashtirilishi ma'muriy to'siqlarni kamaytirib, biznes yuritish sharoitlarini yaxshilamoqda. Bu esa investitsion muhitga ijobiy ta'sir ko'rsatib, xususiy sektor faolligining oshishiga zamin yaratmoqda. Shu bilan birga, tahlillar raqamli transformatsiya jarayonida qator tizimli muammolar mavjudligini ham ko'rsatdi. Xususan, hududlar o'rtasida raqamli infratuzilmaning rivojlanish darajasidagi tafovutlar iqtisodiy imkoniyatlarning notekis taqsimlanishiga olib kelishi mumkin. Bundan tashqari, raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi va yuqori malakali IT-mutaxassislar yetishmasligi raqamli iqtisodiyotning to'liq salohiyatini ro'yobga chiqarishni cheklamoqda.

Yuqoridagilardan kelib chiqib, raqamli texnologiyalarni O'zbekiston iqtisodiyotida samarali joriy etish va ularning ijobiy ta'sirini kuchaytirish maqsadida quyidagi ilmiy-amaliy takliflar ilgari suriladi.

Birinchidan, raqamli infratuzilmani rivojlantirishga yo'naltirilgan davlat va xususiy investitsiyalarni hududlar kesimida muvozanatli taqsimlash zarur. Bu raqamli tafovutni qisqartirish va hududiy iqtisodiy faollikni oshirishga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, raqamli savodxonlik va inson kapitalini rivojlantirish siyosatini kuchaytirish lozim. Ta'lim tizimida axborot texnologiyalari, ma'lumotlar tahlili va raqamli iqtisodiyot fanlarini keng joriy etish orqali mehnat bozorining raqamli iqtisodiyot talablariga moslashuvi ta'minlanadi.

Uchinchidan, raqamli tadbirkorlik va innovatsion startaplarni qo'llab-quvvatlashning institutsional mexanizmlarini rivojlantirish zarur. Soliq imtiyozlari, venchur moliyalashtirish va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan samarali foydalanish raqamli innovatsiyalarni jadallashtirishga xizmat qiladi.

To'rtinchidan, raqamli iqtisodiyot sharoitida normativ-huquqiy bazani doimiy takomillashtirish, ayniqsa, kiberxavfsizlik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish

masalalariga alohida e'tibor qaratish zarur. Bu raqamli muhitga bo'lgan ishonchni mustahkamlab, iqtisodiy subyektlarning raqamli texnologiyalardan faol foydalanishini rag'batlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli texnologiyalarni izchil va kompleks rivojlantirish O'zbekiston iqtisodiyotining innovatsion rivojlanish modeliga o'tishi, global iqtisodiy makonda raqobatbardoshligini oshirishi va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi.
- 2.World Bank. World Development Report: Digital Dividends.
- 3.World Bank. Digital Economy for Development.
- 4.UNCTAD. Digital Economy Report.
- 5.OECD. Measuring the Digital Transformation.
- 6.Schumpeter J. The Theory of Economic Development.
- 7.Castells M. The Rise of the Network Society.
- 8.Shapiro C., Varian H. Information Rules: A Strategic Guide to the Network Economy.